

Тернопільська обласна рада

Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра української філології та суспільних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Проректор із навчальної роботи

 М. Б. Боднар

“31”серпня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

ДАЛЕКТОЛОГІЧНА ПРАКТИКА

з галузі: **01 Освіта / Педагогіка**
за спеціальністю **014 Середня освіта**
предметом спеціалізацією **014.01 Українська мова і література**
за освітньо-професійною програмою **бакалавра**

Кременець – 2018

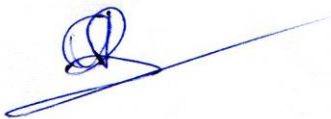
Робоча програма навчальної практики. Діалектологічна практика для студентів спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціалізації 014.01 Українська мова і література. – Кременець, 2018. – 27 с.

Розробник: Невідомська Л.М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології та суспільних дисциплін

В основу цієї програми покладено працю: Глібчук Н. М., Асіїв Л. В. Діалектологічна практика. Навчально-методичний посібник. – Львів, 2006. – 103 с., у текст якого внесено певні зміни, зумовлені особливостями робочої програми викладання навчальної дисципліни “Українська діалектологія” в Кременецькій гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української філології та суспільних дисциплін (протокол № 1 від “31” серпня 2018 року).

Завідувач кафедри

О. В. Васишин

Вступ

Курс української діалектології відіграє особливу роль у підготовці спеціаліста-словесника, оскільки під час його вивчення значно розширюються знання про різні форми існування мови – діалектну і літературну. Його мета – дати студентові належні теоретичні знання про структуру діалектної мови, її територіальну диференціацію, сформулювати вміння аналізувати фактичний матеріал – різноманітні діалектні явища.

Завершує цей курс діалектологічна практика (90 год). Під час її проведення студенти повинні поглибити знання з української діалектології, ознайомитися з конкретними говорами і говірками української мови, з'ясувати їхні фонетичні, морфологічні, синтаксичні та лексичні особливості.

На діалектологічній практиці студенти реалізують отримані діалектологічні знання й уміння в польових умовах, розвивають відповідні практичні навички роботи з фактами живого місцевого мовлення, важливі для майбутньої педагогічної та наукової діяльності. Записи, старанно й кваліфіковано виконані студентами, використовуються як додаткове джерело для поглибленого вивчення української діалектології.

Мета і завдання практики

Мета практики – закріпити знання із української діалектології, зібрати діалектні матеріали за пропонованим питальником. Це дасть змогу отримати новий фактичний матеріал, який може бути використаний у лексикологічних, семасіологічних та інших дослідженнях української мови.

Унаслідок проведення практики студенти повинні **знати**, до якого говору в загальній класифікації українських діалектів належить говірка обстежуваного населеного пункту, детально ознайомитися з фонетичними, морфологічними, синтаксичними, лексичними особливостями останньої, а також **уміти** застосовувати на практиці методи збирання діалектного матеріалу, привільно добирати інформаторів, виявляти характерні особливості говірки, записувати діалектні факти, послуговуючись фонетичною транскрипцією, та аналізувати їх.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Загальні

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здібність планувати та управляти часом.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Спроможність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово.
- Знання предметної галузі та розуміння професії.
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- Здібність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Спроможність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією.
- Уміння працювати в команді.
- Цінування і повага різноманітності та мультикультурності.

Фахові

- Володіти спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів досліджень.
- Бути обізнаними із внутрішніми та зовнішніми законами розвитку мови та літератури.

- Володіти основними поняттями, концепціями і фактами сучасної мовознавчої та літературознавчої науки.
- Мати здатність оперативно засвоювати нові теорії та методики фахових досліджень.
- Вміти застосовувати на практиці теоретичні знання з лінгвістики, літературознавства, загальні та спеціальні методи педагогічного та філологічного дослідження.
- Здійснювати аналіз мовних та мовленнєвих об'єктів, різних типів лінгвістичних та літературознавчих текстів, зокрема й художніх творів, а також помилок на різних мовних рівнях.
- Здійснювати пошук та аналітичне опрацювання нової текстової, графічної, звукової та відеоінформації.
- Знати основи теорії, методів і прийомів усної та писемної комунікації.
- Уміти вести дискусію.

Програмні результати:

- Опанувати сучасні наукові методи досліджень, базовий фаховий вокабуляр.
- Оперувати правовими та етичними нормами, які регулюють відносини між людьми в професійних колективах; уміннями орієнтуватися в динамічних процесах, які відбуваються на ринку праці, виявляючи гнучкість набутих у процесі навчання комунікативних, лідерських умінь, а також навичок працювати в команді, самостійно й креативно приймати рішення, активно співпрацювати з працедавцями (soft skills).
  - Знати основні положення нормативно-правових актів з безпеки життєдіяльності у своїй професійній діяльності.
- Вільно володіти фундаментальними знаннями з педагогіки, мовознавства та літературознавства (основними концепціями, працями гуманітарних наук, знати їх видатних представників).
  - Використовувати професійні знання, уміння й навички, досліджувати мовні та літературні явища, вирішувати практичні завдання.
  - Набути умінь планування й організації навчальної діяльності учнів на заняттях, у позааудиторній роботі, коригування та прогнозування своєї навчально-виховної роботи; активізовувати їх самостійну роботу й наукову творчість.
  - Вміти здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію.
  - Досконало володіти державною мовою.
  - Набути вмінь працювати з комп'ютерною технікою та ефективно використовувати її для обробки матеріалів і результатів досліджень з української мови та літератури.
  - Сформулювати судження про використання знань, умінь, навичок із теорії і практики дослідження мовних явищ для освоєння теоретичних основ і методів сучасної педагогіки та лінгвістики, про використання професійно орієнтованих загальнотеоретичних знань з української мови та літератури.

Після завершення практики студенти повинні написати звіт, який повинен містити певну історико-краєзнавчу та філологічну інформацію про населений пункт, в якому вони збирали діалектні матеріали. Конкретну говірку доцільно характеризувати за таким планом:

- назвати, до якого наріччя та говору належить обстежувана говірка;
- зобразити географічне розташування села, його віддаленість від районного центру, місце населеного пункту на діалектологічній карті;
- описати історію села, походження його назви, кількість жителів;
- зібрати мікротопоніми села за поданим далі питальником;
- виявити фонетичні, морфологічні, синтаксичні особливості говірки;
- зібрати лексику говірки за поданим далі питальником;

записати на аудіокасету зразки мінімум двох діалектних текстів і відтворити їх фонетичною транскрипцією;

навести дані про інформаторів (прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, місце народження, освіта, фах).

Після проходження практики студенти складають залік. До визначеного терміну вони повинні подати керівникові практики звіт, оформлений за поданими далі зразками. Під час захисту діалектологічної практики студент повинен усно доповісти студентам групи та керівникові про виконання завдань, передбачених практикою, зосередивши увагу на особливостях говірки обстежуваного населеного пункту.

Студента, що не виконав програми практики й отримав незадовільну оцінку під час складання заліку, скеровують на практику вдруге.

Керівники практики інформують адміністрацію вишу щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп студентів, стану охорони праці та інших питань організації і проведення практики.

Зміст практики

Загальне ознайомлення з обстежуваною говіркою

Під час підготовки до практики її учасникам необхідно дізнатися про історію регіону, в якому розташований визначений для обстеження населений пункт, визначити говір, що поширений на цій території.

Прибувши на місце, студенти повинні детально ознайомитися з фонетичними та граматичними особливостями овірки. Для цього потрібно уважно прислухатися до мовлення місцевих людей, виявляти характерні говіркові риси, простежити їхню регулярність і встановити, якою мірою вони притаманні діалектоносіям різних вікових груп. Належному ознайомленню із загальною мовною ситуацією в селі можуть посприяти вчителі-словесники місцевої школи.

Добір інформаторів

Інформаторами повинні бути типові носії говірки обраного для обстеження населеного пункту, які довго не перебували поза своїм говірковим оточенням, не працювали тривалий час в інших селах або містах. Це люди з добрим слухом, без мовних вад, розвиненим мовним чуттям, які здатні розповісти, чим говірка їхнього села відрізняється від говірок сусідніх сіл, що її споріднює з цими говірками, а також указати, що в цій говірці вже зникає і які явища з'явилися порівняно недавно. Оповідач має бути обізнаним із матеріальною і духовною культурою своєї місцевості. Необхідно, щоб сам інформатор і його батьки були уродженцями цього села. Студенти повинні збирати діалектні матеріали за спеціально розробленим питальником. Для забезпечення повноти, правильності відповідей на всі питання доцільно обрати декількох оповідачів.

Важливо, щоб зібрані матеріали відтворювали динаміку можливих мовних змін у системі говірки, тому необхідно добирати інформаторів із різних вікових груп.

Опитування

Перед заповненням питальника студентів-практикантів треба у доступній формі детально розповісти своїм інформаторам про значення діалектологічних досліджень, пояснити, що народна мова під впливом багатьох чинників зазнає змін.

Збирання лексики народних говорів пов'язане з певними труднощами, спричиненими передусім надто широким колом понять народної матеріальної та духовної культури. У цій поняттєвій сфері записувач повинен добре орієнтуватися, щоб грамотно поставити інформаторові питання й одержати на нього правильну відповідь. Для забезпечення

більшої достовірності відповідей важлива співпраця двох збирачів, один із яких веде бесіду, а інший записує матеріал. Перевагу також треба надавати опитуванню в присутності кількох (трьох – п'яти) інформаторів. Це дає змогу усувати складності, непорозуміння, сумніви тощо й одержувати повнішу і достовірнішу інформацію.

Дуже важливо, щоб студенти були уважними до синонімічного багатства діалектної мови. Особливо це необхідно, коли: а) в сусідніх селах уживають інші назви; б) оповідачі повідомляють лише літературну назву; в) записи проводять у зонах перехідних говірок.

Якщо оповідачі не можуть дати відповіді або вона видається не зовсім переконливою, треба за допомогою додаткових питань з'ясувати справжню ситуацію в обстежуваній говірці (відповіді нема, бо нема поняття; немає родової (загальної) назви, а вживають лише видові найменування; поняття нема, але назва відома з сусідніх говірок чи літературної мови тощо).

Усі сумнівні моменти (від основних інформаторів не вдалося одержати переконливої відповіді або вони щось пояснювали невпевнено) треба уточнити у кількох інших місцевих жителів чи вчителів-словесників.

Записування діалектних матеріалів

Перед початком записування збирачі діалектного матеріалу, ознайомлюючись із особливостями говірки, повинні визначити, чи немає мовних відмінностей в окремих частинах населеного пункту, чи простежуються певні говіркові особливості, зумовлені віком та іншими чинниками. Студентам необхідно записати матеріали, що стосуються жителів села, зокрема їхнього національного складу, та з'ясувати, як відбувалося заселення (чи дозаселення) обстежуваного пункту. Треба подати історичні відомості про село, почерпнуті з різних переказів, документів, указуючи на давній і сучасний адміністративний поділ, а також зафіксувати давні й сучасні назви населеного пункту й зміни цих назв. Обов'язково необхідно зазначити його віддаленість від найближчого міста. **Усе зафіксоване треба паспортизувати.**

Записувач діалектного матеріалу повинен зібрати найтипівіше для місцевої говірки, тому збирач не може вдаватися до безпосереднього чи навідного підказування певних форм або слів. Відповідальність студента-філолога під час збирання говіркового матеріалу надзвичайно велика. Записані діалектні матеріали можуть бути перевірені чи проконтрольовані іншою особою в тому самому населеному пункті, де відбувається запис. Варто зважати на те, що за такого повторного запису навіть від тієї самої особи, можливі певні відхилення. Отже, записувач повинен бути дуже уважним, точним й обережним стосовно якихось остаточних висновків.

Відповіді інформаторів студент повинен послідовно записувати фонетичною транскрипцією з обов'язковим збереженням нумерації питань у питальнику. Не можна залишати питань без відповідей. Якщо в обстежуваній говірці нема назви (відповіді), бо не існує відповідної реалії чи поняття, про яке йдеться у певному питанні, то про це так і треба зазначити. Коли фіксується якась специфічна чи рідковживана назва, реліктове слово, то в цьому випадку потрібно подати записаний транскрипцією контекст (речення), у якому вжито таку лексему.

При назвах-відповідях, які самі однозначно не відтворюють граматичний рід (типу *путь, жолудь*) чи якусь іншу граматичну ознаку, треба наводити відомості про його граматичну характеристику. Необхідно намагатися фіксувати детально інформацію про стилістично марковані слова-відповіді (згрубіле, зневажливе, лайливе, пестливе, сороміцьке тощо).

Усі відповіді на питання, додаткову інформацію, зауваження оповідачів студенти повинні записувати чітко, виразно і розбірливо. Крім цього, необхідно подати аудіозапис зібраних матеріалів, відтворених у звіті фонетичною транскрипцією.

Фонетична транскрипція

Усі записи відповідають на питання, а також ілюстрації у вигляді речень та словосполучень живої розмовної мови треба подавати фонетичною транскрипцією, у якій, крім звичайних букв української азбуки (а, б, в, г, ґ, д, е, ж, з, и, і, й, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш), використовують ще такі знаки:

іе – нелабіалізований дифтонг переднього ряду північноукраїнських говорів, що вживають у певних позиціях як рефлекс давніх [e], [ɛ]: [п'іеч];

уо, уі, уи, уе – лабіалізовані дифтонги переднього ряду північноукраїнських говорів, що вживаються як рефлекс давнього [o] в новозакритих наголошених складах: [куон'], [стуел], [стуил];

ў – лабіалізований [i]: [кўн'], [стўл];

ы – нелабіалізований звук середнього ряду високого піднесення, що поширений у частині карпатських говорів: [сы'ны];

ы^о – лабіалізований [y]: [бы^ок], [мы^оло];

а^о – лабіалізований [a]: [за^оўтра];

е^н – звук вищого піднесення і вужчий, ніж [e]; середній між [e] та [и], але ближчий до [e]: [се^нло];

ê – закритий і напружений голосний [e]: [дêн'];

и^е – звук нижчого піднесення і ширший, ніж [и], середній між [и] та [e], але ближчий до [и]: [ви^еш'невиї];

и^і – звук, проміжний між [и] та [і], але ближчий до [и]: [ми^ін'і];

і^н – звук, проміжний між [і] та [и], але ближчий до [і]: м'і^нн'і];

і^е – звук переднього ряду високого обниженого піднесення: [чи'тайі^еш];

о^у – звук проміжний між [o] та [y], але ближчий до [o]: [ко^ужух];

у^о – звук проміжний між [y] та [o], але ближчий до [y]: [ку^ожух];

ў – нескладовий [y]: [воўк], [хо'диў];

ї – нескладовий [i]: [краї], [син'її];

л – боковий ясенний сонант: [хо'дила], [моло'да];

с'', з'', ц'', дз'' – дорсально-палатальні с', з', ц', џ', що відомі у деяких південно-західних говорах: [с''іно];

з^с, ж^ш, б^п, д^т тощо – частково оглушені дзвінки приголосні: [хл'іб^п];

с^з, ш^ж, п^б, т^д тощо – частково одзвінчені глухі приголосні: [молот^д'ба].

Довгу вимову приголосних та голосних позначають двокрапкою:

[жи'т':а], [з'іл':а].

Напівм'якість приголосних позначають знаком апострофа ('): [л'б'ілий].

М'якість приголосних позначають знаком мінуси (') праворуч угорі після літери:

л', с', р'.

Місце наголосу виділяють довгою вертикальною рисою, яку ставлять перед знаком приголосного, що передує голосному наголошеному складу, а коли в наголошеному складі немає попереднього приголосного, то безпосередньо перед літерою голосного: [муха], [го'дина], [арка].

Нероздільну вимову двох слів передають дужкою, що сполучає останню букву попереднього слова й першу наступного: [наш' л'іс].

Якщо записують ілюстрації (речення, тексти), то коротку паузу позначають знаком (/), а довгу паузу в кінці фрази знаком (//), питальну інтонацію – знаком запитання (?).

Власні назви (імена, прізвища, прізвиська, назви міст, сіл, кутків, річок, урочищ, гір тощо) треба писати з великої букви.

ПИТАЛЬНИК

Історія села та його мікротопоніми

I. Записати сучасну назву села, утворити форми родового та місцевого відмінків.

II. Чи була стара назва села? Як пояснюють її місцеві жителі?

III. Як називають себе мешканці села? Як називають поодинокого мешканця села?

Записати форми родового та місцевого відмінків однини і множини.

IV. Як називають село жителі сусідніх населених пунктів?

V. Як називають мешканців села люди із довколишньої місцевості?

VI. Який прикметник від назви села використовують його мешканці та люди із сусідніх населених пунктів?

VII. Як називаються частини, кути, кінці села? Чим мотивовані ці мікротопоніми?

VIII. Записати назви присілків, хуторів. Якщо можливо, з'ясувати їхнє походження.

IX. Який рельєф місцевості навколо села?

X. Як називають:

1) гори;

2) перевали;

3) хребти;

4) ущелини;

5) скелі;

6) печери;

7) рівнини;

8) долини;

9) полонини;

10) поля;

11) пасовиська;

12) сіножаті;

13) ріки;

14) струмки;

15) джерела;

16) водоспади;

17) озера;

18) ставки;

19) болота;

20) ліси;

21) сади.

Сімейні звичаї та обряди

Лексика весільного обряду

Як називають:

1. Обряд, під час якого посланці від молодого йдуть до батьків дівчини укладати попередню угоду про шлюб: *сватанки, слово, визнавки, згоди, змовини, брання рушників..?*

2. Посланців від молодого до батьків дівчини: *старости, свати, сватачі, посланці..?*

3. Обряд знайомства батьків молодого (молодої) з житлом, господарством своїх майбутніх сватів: *розглядини, обзорини, змовини, поглядки, пецарі, запоїни..?* Чи не розрізняються назви залежно від того, хто до кого йде на оглядини – родичі нареченої до родичів нареченого чи навпаки?

4. Обряд, за яким дівчина і хлопець, що мають намір одружитися, оголошуються нареченими: *змовини, руковини, намова, сватанки, сватання, злагода, руковини, рукодаїни..?*
5. Повідомлення священика в церкві про одруження: *оповіді, церковні заповіді, церковна оповідь, заповіді..?*
6. Дівич-вечір, обрядову вечірку в молодії напередодні весілля: *вінки, вінкоплетини, дружбини, головиця..?*
7. Батьківське благословенство: *благословенство, благословіні, благословення, прощінє..?*
8. Урочисте одягання молодих у весільний одяг: *убиране, збиране, споріжінє, виріжінє..?*
9. Обряд, під час якого батько, узявши за руку молодого чи молоду, заводить їх уперше за стіл: *заводини..?*
10. Обряд одруження та святкування з цієї нагоди: *весіле, весіля, шлюб, свадьба..?*
11. Співати весільних пісень під час звивання вінків для молодії та молодого: *ладкувати, ладити, гладкати..?*
12. Одружуватися, брати шлюб: *женитися, дружитися, братися..?* Навести форми недоконаного і доконаного виду. Чи немає відтінків у значенні?
13. Виходити заміж (про дівчину): *віддаватися, піти заміж, замуж..?*
14. Церковний шлюб: *шлюб, слюб, вінчання, проща..?*
15. Молоду дівчину, що одружується: *молодуха, відданиця, княгиня, молода..?* Чи не називають її по-різному до весілля і під час весілля?
16. Молодого хлопця, що одружується: *наречений, князь, жених, молодик..?* Чи не називають його по-різному до весілля і під час весілля?
17. Молодят, подружжя, що недавно побралося: *молоді, молодани, новоженці..?* Навести також окремі назви для чоловіка і жінки.
18. Дівчину, яка на запрошення молодії бере участь у весільному обряді: *свашка, дружка, дружна..?*
19. Дівчину, що тримає свічку під час вінчання: *світилка, світиўка..?*
20. Хлопця, який на запрошення молодого бере участь у весільному обряді: *дружба, князь, сващак, дружко..?*
21. Неодруженого учасника весілля, молодого хлопця, який виконує певні доручення (наприклад, коли треба нести дари до молодого чи молодії, барвінок – до молодого, деревце – до молодії і т. ін.): *ходаш, кодаш..?*
22. Учасників весілля, гостей на весіллі: *весільчани, весіляни, сватові..?*
23. Непрошених гостей: *запорожці, підвесільні гості, підвесільники, підхватчики, халявицики..?*
24. Музикантів на весіллі: *музики, гудаки, веселики, банда..?*
25. Господиню, кухарку на весіллі: *газдиня, кухарка..?*
26. Жінку, яка випікає коровай: *коровайниця, кухарка..?*
27. Старшого на весіллі, розпорядника: *сват, староста..?*
28. Дружину розпорядника весілля: *старостина, сваха, свашка..?*
29. Групу молодого і молодії, які виконують основні обрядові дії: *весільний поїзд, почет, дружина, бояри..?*
30. Перегородження дороги весільному поїздові молодого: *рогатка, залага, брама..?*
31. Осіб, які перегороджують дорогу весільному поїздові: *заліжники, торгаші, нахалєвники, баричники..?*
32. Осіб, які виконували обряд пов'язування намітки: *приданки, закосяни, свашки..?*
33. Посаг, віно: *придане, дівизна, придаш..?* Чи не розрізняються назви залежно від того, що саме дають батьки?

34. Давати віно, посаг: *вінувати, упосажувати..?*
35. Викуп за наречену: *перейми, ворітна, пропій, перепій..?* Скільки викупів є на весіллі у селі? Чи є окремі назви для кожного з них?
36. Обряд дарування молодим грошей та іншого: *повниця, дари, складка, пропій..?*
37. Святковий білий хліб з різними прикрасами, який печуть на весіллі: *коровай, курувай, доля..?*
38. Різні види весільного хліба: *дивень, теремок, полюбовники, шишки, гуски, калачики, лижень, гільце..?* Описати вигляд та призначення кожного виду хліба, який печуть на весіллі.
39. Маленьке деревце ялинки або смереки, яке встромляють у коровай: *рістка, гільце, вільце, теренце, шишка, райське деревце, тривольцеве галуззя..?*
40. Прикрашену верхівку смерічки чи ялиці, що слугує для виконання певних обрядових дій: *деревце, весільне деревце, прапир, весільна хорогва..?*
41. Букети, які дружки чіпляють учасникам весіллі: *букет..?*
42. Танці на весіллі: *полька, гуцулка, аркан, коломийка..?*
43. Легке, звичайно довге покривало з тюлю або мережива як весільний головний убір нареченої: *фата, хвата, намітка, вельон, велін, шлаєр..?*
44. Весільна сукня: *весільна сукенка..?*
45. Обряд перевдягання молодої перед шлюбною ніччю: *чипчини, чіпчини..?*
46. Обряд шлюбної ночі: *комора..?*
47. Обряд демонстрації цнотливості нареченої після шлюбної ночі: *перезва..?*
48. Поправини після весіллі: *від'їдини, відгризини, поправіни, поправка, повесільне, пирожини, пополочіни..?*
49. Післявесільний обряд, під час якого молоде подружжя з найближчим родичами чоловіка відвідує батьків дружини: *колачини, хлібини, честь, дякування, розхідний борщ..?*
- Розкрити значення назв:**
- 50) *сваха*: 1) жінка, яка, добре знаючи весільні обряди, порядкує на весіллі; 2) жінка, яка займається сватанням, влаштуванням шлюбів; 3) невістчина або зятева мати; 4) дружка на весіллі; 5) мн. взаємна назва жінок, що уклали між собою якусь комерційну угоду.
- 51) *свашка*: 1) у весільному обряді заміжня сестра молодого, а коли її нема, то інша найближча родичка, яка виконує на весіллі певні обов'язки; 2) дружка на весіллі.
- 52) *сват*: 1) невістчин або зятів батько; 2) боярин, товариш молодого, який є головним розпорядником на весіллі; 3) взаємна назва чоловіків, що уклали між собою якусь комерційну угоду.

Лексика, пов'язана з народженням та хрещенням дитини

Як називають:

1. Вагітну жінку: *тяжка, груба, беременна, у надії..?*
2. Жінку під час пологів або відразу після пологів: *породілля, поліжниця, положниця..?*
3. Процес, коли жінка родить дитину: *пологи, полог, роди, породи, злоги..?*
4. Жінку, яка приймає дитину в породіллі, допомагає під час пологів: *баба, баба-повитуха, пупорізка, моша..?*
5. Обряд очищення породіллі: *зливки, зливання, обливання..?*
6. Немовля, грудну дитину: *немовлятко, пригрудча, запазушина дитина, цицькова дитина..?*
7. Годувати дитину груддю: *годувати, плекати..?*
8. Жінку, яка годує груддю дитину: *годівниця, пестунка, пістунка, мамка..?* Чи не розрізняються назви для жінки, яка годує свою і чужу дитину?

9. Бавити (дитину): *няньчити, пестувати, пестити, дитинарити..?*
10. Дитину: *дітина, дітвак, дзецько..?*
11. Близнят: *близнюки, двійнята, пунета..?* Наведіть форму однини.
12. Провідування породіллі: *одвідки, отвєдки, родини..?* Чи розрізняють назви залежно від того, хто провідує породіллю?
13. Хрестини: *похрестини, хрещіння, звїздини, хавтури..?*
14. Хрещеника: *хресник, хреснувець, фін..?*
15. Хрещеницю: *хресниця, хресна, фіна..?*
16. Хрещеного батька: *хресний тато, нанашко, батько, татко..?*
17. Хрещену матір: *хресна мама, нанашка, хресна, матка..?*
18. Пострижини, традиційне відзначення річниці від дня народження дитини: *обтинання, рубання..?*
19. Дівочий різновид пострижин: *заплітання..?*

Лексика поховального та поминального обрядів

Як називають:

1. Переставати жити: *умирати, конати, доходити, часувати, кінчатися. ?* Чи немає відмінностей у значенні?
2. Перестати жити: *умерти, скінчитися, лунути..?*
3. Померлого чоловіка: *небіжчик, небощик, мрець, мерлець, вмерлець..?*
4. Померлу жінку: *покійниця, небіжчиця, небішка..?*
5. Обряд проводів і поховання тіла померлого: *похорон, похорони, опровід, проводи, погріб, схов..?*
6. Віддавати тіло померлого землі: *ховати, хоронити, прятати, погрібати, загрібати..?*
7. Воду, якою миють покійника: *мертва..?*
8. Домовину: *труна, трумна, деревище, дубовина..?*
9. Шматок тканини, яким покривають покійника, труну: *покрив, покрівець, натрутник..?*
10. Яму для поховання померлого: *яма, грїб, гробовище, гробова яма..?*
11. Обрядовий обід за упокій померлого після похорону: *поминки, тризна, помин, поминуха, обід, коماشня, діди, горячина..?*
12. Обід у сороковий день після смерті: *сорочини, сороковини, сороковина, сороковка, сорок день..?*
13. Розкрити значення назви *коливо*: 1) пшенична, яечна або рисова каша з солодкою підливою, яка готується на поминки; 2) обрядова вечеря перед колядками; 3) переддень релігійного або побутового свята.

Лексика, пов'язана з дією магічних сил

Як називають:

1. Віру в існування надприродних сил, віщування, ворожіння, долю: *забобон, передсуд, передсуди, суєвір'я, суєвірство, ворожини, віра, бабанина, бабанищі..?*
  2. Того, хто вірить у забобони: *суєвірний, віруючий, віруючий, затурканий..?*
  3. Особливим магічним поглядом накликає нещастя, хворобу на когось, завдати шкоди кому-, чому-небудь: *зурочити, наврочити, призорити, призирити, пристріти, урікнути, урікти, врєкти, врєчи..?*
  4. Насилання хвороби кому-небудь поглядом: *вроки, урок, урік, навроки, пристріт, призор..?*
  5. Відьму: *відюха, відюга, відь, чередінниця, босорканя, босорка..?*
- Які є відмінності в значенні?

6. Людину, що лікує різними нетрадиційними способами, в тому числі з використанням магічних дій та обрядів: *знахар, знахур, знатник, заговора, примівник, шептун, шептій, ведун..?* Які є відмінності в значенні? Чи використовують окремі назви залежно від спеціалізації (*травник, костоправ, кровопускатель*)?

7. Знахарку: *знахурка, знатниця, баба, бабка, шептуха, шептуня..?* Чи є відмінності в значенні?

8. Людину, що займається чародійством і може завдати шкоди людині: *чаклій, чарівник, чародій, характерник, ворожбит, відьмак, мольфар, химородник..?* Чи не розрізняють назви щодо сфери прикладання дій чаклуна (що робить, на що впливає)?

9. Чаклунку: *чаклівниця, чарівниця, характерниця, химородниця, ворожіля, чередінниця..?* Чи немає семантичних відмінностей?

10. Ворожити: *гадати, бобонити, мондикати, мольфарити..?* Чи не розрізняють назви від того, як ворожать?

11. Дух померлого, що привиджується людям: *привиддя, мара, примара, поява, потороча, страшко, мана, помана, нечисте..?* Чи немає семантичних і стилістичних відтінків у значеннях?

12. Чорта: *біс, диявол, дідько, люципер, сатана, осинавець, щезник, злий..?* Як уявляють інформатори цю ворожу людині силу?

13. Домовика: *похатник, господар, хованець, служка, вихованок, годованець, щасливець, хохлик, бабак, лелека..?* Як уявляють інформатори цю міфологічну істоту? Чи може це створіння мати жіночу подобу? Якщо так, то як її називають: *домовичка, доманя..?*

14. Злобну людині істоту, наділену здатністю перевтілюватися, прибираючи вигляд та голос певних дівчат чи молодниць, щоб заманювати чоловіків: *лісниця, богиня, мамуна, лісна..?* Які обереги існують від неї?

15. Демонічну істоту, що має образ старого дідугана з величезними бровами і довгими віями: *вій, шолудивий Буняк..?*

16. Людину, яка може перевтілюватися у вовка: *вовкулака, вовкун, вовколаб, перевертень..?*

17. Міфологічну істоту у вигляді молодої вродливої дівчини: *нявка, повітруля, лоскітниця, лісна, мавка, бісиця..?* Чи є відмінності у значенні?

18. Душі дітей, які померли нехрещеними: *потерчата, страдчата..?*

19. Дитину, підмінену нечистою силою: *обмінчук, обмінник..?*

20. Злих демонічних істот, які відбирають сон у людей, особливо у маленьких дітей: *нічниці, ночниці, крикси..?*

21. Злий дух, що, як зірка, падає з неба та відвідує людей, прибираючи вигляд рідних: *перелесник, летавець..?*

22. Міфічного велетня-людоїда у вигляді вкритої вкритої шерстю людини з собачою головою: *песиголовець, бесиголовець, сирод..?*

23. Покійника, що виходить з могили, аби висмоктувати з людей кров: *упир, опир, упирь..?*

Українська календарна обрядовість

Як називають:

1. Вечір перед Різдвом: *Світлий вечір, Багата кутя, Вілія, Коляда?*
2. Обрядову страву, яку готують на Свят-вечір: *кутя, кутьо, пшениця?*
3. Різдвяний обрядовий хліб: *корочун, крачун, керечун, кречун..?*
4. Солодкий напій із сушених фруктів: *узвар, озвар, вар, відваруха, сушка, сушеня, кислиця, квас..?*
5. Інші страви, які готують на Свят-вечір? Поясніть їхнє значення.
6. Сніп із жита, пшениці або вівса, який ставлять на покуті: *дідух, колідник, коляда..?*
7. Різдво: *Рождество, Ріство..?*

8. Форми вітання на Різдво: *Христос ся рождає! Христос родився!.. – Славім його! Славіте його!..*
9. Ялинку, яку ставлять на Різдво чи Новий рік: *яличка, гільце, гильце, деревце, деревко, віха, рай, пайонк..?*
9. Вертеп: *шопка, стаєнка, каплиця, бетлегем..?*
10. “Живий” вертеп, специфічний фольклорний театр? костюмованих виконавців: *іроди, героди, королі, ангели пастирі, чорти..?*
11. Традиційні новорічні обряди з використанням масок: *Маланка, Меланка, Коза..?*
12. Учасників новорічних обрядів, що змінюють свій зовнішній вигляд за допомогою незвичайного одягу або масок: *перебрані, перебиранці, цигани, ряджені..?* Як називають перебраних персонажів?
13. Групу людей, яка з колядками та віншуваннями обходить село: *братство, партія, ватага, колядники..?* Чи розрізняють назви залежно від того, хто колядує?
14. Вечір напередодні 14 січня, коли святкують Новий рік за старим стилем: *Щедрий вечір, Багатий вечір, Багат-вечір, Меланки..?*
15. Першого відвідувача хати (на Різдво, Новий рік, Введення), який за народними віруваннями, повинен принести щастя господарям: *полазник, полезник...?*
16. Особу, яка у перший день Нового року ходить від хати до хати, символічно сіючи зерно і бажаючи господарям щастя, здоров’я: *посипальник, засівальник, посівач..?*
17. Вечір напередодні Водохреща: *Друга кутя, Голодний свят-вечір, Голодна кутя..?*
18. Церковне свято 19 січня на пам’ять про хрещення Ісуса Христа: *Водохреща, Водохрестя, Водосятіє, Хрещення, Йордань..?*
19. Форми вітання на Водохреща: *Христос хрещається! Христос Хрестився! – В ріці Йордані.*
20. Свято, що припадає на 15 лютого, коли, за народними уявленнями, зима зустрічається з весною: *Стрітенне, Зимобор, Громниці..?*
21. Масляний тиждень напередодні Великого посту (кінець лютого – початок березня за старим стилем): *Масниці, М’ясниці, Масляниця, Сирна неділя..?*
22. Великий піст: *Велике пуціння, Запусти..?*
23. Свято, що припадає на 7 квітня: *Благовішінє, Благовісник..?*
24. Неділю, що припадає за тижень до Великодня, в цей час у церкві освячують вербові гілки: *Вербна, Шуткова, Квітна, Цвітна, Лозова, Бечкова, Баськова неділя..?*
25. Вербові гілки, призначені для освячення в церкві: *верба, шутка, бечка, лоза..?* Запишіть повір’я, пов’язані з чудодійною силою освячених вербових гілок.
26. Середу перед Великоднем: *Чорна..?*
27. Четвер перед Великоднем: *Страсний, Чистий, Живний четвер..?*
28. Суботу перед Великоднем: *Великодна, Страсна субота..?*
29. Християнське весняне свято на честь Воскресіння Ісуса Христа: *Паска, Пасха, Великодень, Велигдень..?*
30. Страви, які готують на Великдень. Пояснити їхнє значення.
31. Пофарбоване куряче яйце, призначене для освячення: *галунка, мальоване яйце, крашене яйце, волосємно, волочебне, писанка, мальованка, сливка..?* Чи немає відмінностей у значенні?
32. Великодні гуляння: *гаївки, гаїлки, гагілки, ягілки..?*
33. Великодню дитячу гру, учасники якої намагалися розбити якнайбільше яєць суперника: *цокання, цоканє, навбитки..?*
33. Великодні парубочі ігри: *бити лупака, піп, чорт, харлай, шила бити, кашу варити, довгої лози..?* Описати ігри, які відбуваються у вашому селі.

34. Великодні дівочі ігри: *шум, жельман, кострубонька, мак, кривий танець, вербова дощечка..?* Описати ігри, які відбуваються у вашому селі.
35. Тиждень по Великодні: *Світлий..?*
36. Понеділок по Великодні: *Світлий, Волочівний, Поливаний, Обливаний..?*
37. Четвер по Великодні: *Рахманський, Нявський..?*
38. Першу неділю по Великодні: *Провідна, Опровідна, Гробки..?*
39. Тиждень після Провідної неділі: *Проводи, Поминки, Поминальний тиждень..?*
40. Свято на честь Трійці, яке відзначають на п'ятдесятій день після Великодня, прибираючи хату всередині і ззовні зеленню: *Зелені святки, Зелена неділя, Клечальні свята, Клечальна неділя, Свята неділя, Трійця, Тройця, Глетчані святки..?*
41. Зелені гілки з листям, якими на Зелені свята прикрашають хату, подвір'я: *клечання, май..?*
42. Прикрашати хату, подвір'я зеленню: *маїти, клечати, косичити..?*
43. Понеділок на свято Трійці: *Клечальний, Зелений понеділок, На Бога-сина..?*
44. Вівторок на свято Трійці: *Клечальний, Зелений вівторок, Богодухів день..?*
45. Дівочі обрядодії на Зелені свята: *водити "Тополю", водити "Вербу", водити "Куста"..?*
46. Перший четвер після Трійці: *Русалії, Русалчин великдень, Нявська неділя, Русальні розигри, Розигри, Мавський великдень, Мертвецький великдень..?*
47. Свято, що припадає на 7 липня: *Івана, Івана Купала, Купайла..?*
48. Ритуальне дерево, яке посідає центральне місце в купальському обряді: *марена, купайлиця, купайло, гільце..?*
49. Піст, що починається через тиждень після Зелених свят: *Петрівка, Петрів піст, Розигри, Розгари, Дядини..?*
50. Святкувати Петра: *петрувати, петрати..?*
51. Обрядове печиво, що готують на Петра: *мандрики, мандриги..?*
52. Свято, що відбувається 19 серпня: *Спаса, Спас, Преображеніє..?*
53. Свято, що припадає на 28 серпня: *Перша Пречиста, Марії, Першої Богородиці, Успеніє Богородиці..?*
54. Свято, що припадає на 21 вересня: *Друга Пречиста, Другої Богородиці, Осенина..?*
55. Свято, що припадає на 27 вересня: *Здвиження, Здвижіння, Чесного Хреста..?*
56. Свято, що припадає на 4 грудня: *Видення, Введеніє, Третя Пречиста..?*
57. Невеликі круглі тістечка, які пекли на свято Андрія: *балабончики, балабушки, баламухи, бундзики..?*
58. Релігійне свято на честь якогось святого або якоїсь релігійної події (наприклад, спорудження церкви або на честь святого, іменем якого названа церква): *храм, храмове свято, празник, престол, престольний празник..?*
59. Постити, дотримуватися посту, не їсти скоромного: *постувати, пісникувати, додержувати посту..?*
60. Священика: *піп, панотець, парох, ксьондз, отець..?*
61. Оселю священика: *резиденція, попівство..?*
62. Дружину священика: *попадя, їмость, паніматка..?*
63. Парафію (церковно-адміністративну організацію): *парофія, парохія, приход, приходство..?*
64. Парафію (парафіян): *паства, приход, миряни, парохіяни..?*
- Розкрити значення назв:**
65. *паска, пасха:* 1) Великдень; 2) великодній хліб?
- Записати:**
66. повір'я, пов'язані зі святом Івана Купала.
67. прислів'я, приказки і народні прикмети, пов'язані зі святом Івана Купала.
68. прислів'я, приказки і народні прикмети, пов'язані зі святом Петра.

69. прислів'я, приказки, народні прикмети, пов'язані зі святом Покрови, яке припадає на 14 жовтня.

70. звичаї, які супроводжують свято Андрія (13 грудня).

Трудова обрядовість українців

Як називають:

1. Толоку, одноразову безплатну гуртову допомогу сусідів, родичів, знайомих у складній роботі (за частування): *клака, клаква, мирицина, пособини, обиденщина, помирок, охота, навхочина, хвущина..?* Чи не розрізняються назви залежно від виконуваної роботи? На які саме роботи запрошують учасників допомоги?

2. Обряд і частування перед початком будівництва хати: *закладини, закладчини, закладщини, закладчина, окладини, зводини, в'язання протесів, зав'язь хати..?*

3. Проводи на полонину, традиційне свято, приурочене до літнього вигоноу худоби на гірські пасовища: *полонинський хід, проводи в полонину..?*

4. Вечірні зібрання молоді, на яких у будні поряд із розвагами виконували певну роботу, а в свята – влаштовували гуляння: *вечірки, вечірниці, досвітки, супрядки, посиденьки..?* Чи є відмінності у значенні? Від чого вони залежать?

5. Спільну роботу заміжніх жінок (прядіння, вишивання і т. ін. у зимові дні: *оденки, годенки, уденки..?*

6. Новосілля: *перехідчини, входи..?*

7. Обжинки, відзначення кінця жнив: *дожинки, обкоски, вінець, вінчини, обрізки, завивання борода, толока..?*

8. Останній сніп, який везали на святі обжинок: *дідух, дід, іменник..?*

9. Обряд завивання спасової борода ("бородою" слугувала невелика кількість нескошених колосків, які залишали в полі, розраховуючи таким способом забезпечити урожай наступного року): *завивання спасової борода, перепелиця, коза..?*

Розкрити значення назв:

10. *толока*: 1) одноразова безплатна гуртова допомога у важкій або складній роботі (за частування); 2) земля, неорана протягом одного чи кількох років; 3) поле, яке лежить під паром і служить випасом; 4) взагалі вільна ділянка біля села, де збиралася молодь гуляти; 5) громадський ліс; 6) топтання; 7) тік, гарман; 8) потрава, спаш; 9) галас, шум; 10) обжинки..?

Записати:

11. Ритуали, які виконують майстри та господарі під час закладин хати та в процесі її будівництва.

12. Звичаї, повір'я, пов'язані з вибором місця для нової хати та часом початку будівництва.

13. Звичаї, повір'я, пов'язані з вигоном худоби на літні пасовища.

Народні назви місяців

Як називають:

1. Січень: *студень, просинь, просинець, сніговик, тріскун, вогневик, льодовик, щипун, сніжень, лютовій..?*

2. Лютий: *січник, лютовень, крутень, зимобор, криводоріг, бокогрій, казибрід, межень..?*

3. Березень: *март, марот, березіль, капельник, протальник, сочень, соковик, красовик, палютій, полютій..?*

4. Квітень: *цвітень, краснець, лукавець, снігогін, водолій, березень..?*

5. Травень: *май, пісенник, травник, місяць-громовик..?*

6. Червень: *гнилень, гнилець, гедзень, червивий місяць..?*

7. Липень: *бидзень-білень, косень, сінокіс, дощовик..?*
8. Серпень: *копень, густир, хлібочол, жнивець, зоряничник, спасівець, барильник, городник, кивень..?*
9. Вересень: *маїк, сівень, бабське літо..?*
10. Жовтень: *грязень, хмурень, листопадник, зазимник, весільник..?*
11. Листопад: *падолист, напівзимник, грудкотрус, листопадень..?*
12. Грудень: *хмурень, стужайло, студень, лютець, мочавець, мочарець..?*

Записати, як інформатори пояснюють народні назви місяців?

Тематика діалектних текстів

1. Українське весілля та його етапи (сватання, заручини, вінкоплетини, вінчання тощо).
2. Хрестини.
3. Похорон та поминання померлих.
4. Різдвяні свята.
5. Великодні свята.
6. Зелені свята.
7. Свято Івана Купала.
8. Ворожіння на свято Андрія.
9. Парубочі забави на свято Андрія.
10. Храмове свято в селі.
11. Свято обжинок.
12. Толока.
13. Будівництво хати.
14. Освячення хати, входуни.
15. Вечорниці.
16. Історія села.
17. Походження назви села.
18. Церква.
19. Народні умільці.
20. Знахарство, зцілення.
21. Відьми, упирі, домовики, вовкулаки, русалки та інші демонічні істоти.
22. Ігри, розваги.

Зразки оформлення матеріалів діалектологічної практики

Титульна сторінка

Міністерство освіти і науки України
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра української філології та суспільних дисциплін

**МАТЕРІАЛИ ДІАЛЕКТОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ,
ПРОВЕДЕНОЇ В СЕЛІ ПЛОСКОМУ
КРЕМЕНЕЦЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Студентки групи УФ 21
гуманітарного факультету
КоломієцьІрини

Науковий керівник:
доц. ....

Кременець – 2

Звіт

Село Наконечне І ([се^ило Нако^унечне^и |Перше^и Йаво^ур'їус'ко^уго району Л^в'їус'ко^уїї |облас'т'ї] – офіційна назва, [си^єло Наку^нечни^є |Перше^и] – місцева назва) розташоване за 5 км на південний захід від районного центру м. Яворова [Йаво^уро^ува]. Про Наконечне І не можна, однак, говорити, не згадавши Наконечного ІІ, яке є фактичним продовженням Наконечного І. Жителі Наконечного І називають Наконечне ІІ просто [д^руґи^є], а старше покоління – [к'і^нец] чи [ку^нец]. Мешканці Наконечного ІІ кажуть на Наконечне І [п^ерши^є].

Історичних відомостей про те, коли і ким село засноване, немає. Хоч на підставі розкопок, які проводили тут кілька десятиліть тому, можна вважати, що люди жили в цій місцевості ще з часів кам'яного віку. Потім, мабуть, через неродючість ґрунтів вони відійшли трохи на північ. Після довгої перерви нашу територію заселили знову приблизно

в XII – XIV ст. Напевно, тоді виникло Наконечне I. Зрештою, сама назва *Наконечне* свідчить про те, що воно засноване одночасно або пізніше від виникнення м. Яворова. Це назва поселення, яке виникло на околиці, тобто на кінці міста. Є й інша версія походження назви села. Кажуть, що тут була кузня, в якій виготовляли наконечники для стріл і списів.

“Першим” село стало значно пізніше, коли на захід від нього виникло поселення теж із назвою Наконечне. Тоді лише почали розрізняти Наконечне Перше і Наконечне Друге.

Дуже правдоподібною є легенда про заснування Наконечного Другого. Оповідають, що польовою дорогою, яка проходить за 2 км на північ паралельно до Наконечного Першого (її називають [Йа¹рослаўск¹ий гус¹тини¹ц]) проходили козацько-татарські війська на Люблін і Варшаву під час визвольної війни 1648-1654 рр. під проводом Б.Хмельницького. Деякі із хворих та поранених вояків залишились на лікування, а відтак тут і осіли. Є ще й відомості, що дозвіл на поселення кримських татар у Наконечному II дав польський король Ян Собеський. Він підписав з кримсько-татарським правителем Піреєм договір про поселення в землях Речі Посполитої татарських ремісників і селян. Донині, як пам’ять про ті далекі часи, збереглись козацькі прізвища: Козак, Дудко, Кунанець, Линда. Татарські прізвища в XIX ст. зукраїнізував о. Юліан Плятек: наприклад, Бек на Бик, Бей на Бий та ін. Татарське населення асимілювалось із місцевими жителями.

Типовими рисами характеру мешканців сіл є наполегливість, упертість, енергійність, імпульсивність, гордість, що межує із зарозумілістю. Жителям Наконечного II притаманна завзятість, навіть войовничість, тому люди з довколишніх сіл зрідка називають їх *кінчанами* [к¹ін¹чани / к¹ін¹чанин / к¹ін¹чанина / к¹ін¹чанка / к¹ін¹чанк¹и / к¹ін¹чан¹ск¹ий], а частіше зовуть *татарами*, *татарвою* чи *татарським насінням*.

Жителів Наконечного I називають *пінягами* чи *пенягами* [п¹ін¹аг¹и / п¹ін¹аг¹іў / (на) п¹ін¹агах]. В однині – [п¹ін¹ага / п¹ін¹аг¹и / (на) п¹ін¹аз¹і чи (на) п¹ін¹агуви. Особу жіночої статі називають [п¹ін¹аґиха]. Назва *піняги* має давню історію. Це фонетична видозміна у процесі історичного розвитку слова *паняни*, яке тепер у групі говірок навколишніх сіл повністю затратилося. Панянами наконечняків [наку¹не¹ч¹н¹ак¹и / -к¹іў/ (на) -ках / наку¹ни¹ч¹н¹ак / -ка / (на) -ку чи (на) -куви / наку¹ни¹ч¹н¹анка / -к¹и / (на) н¹ц¹і] – так вони самі себе називають – назвали тому, що Наконечне I ніколи не належало панові, а його мешканці самі собі були панами. Перехід *паняни* в *піняги* схематично можна зобразити так: [па¹н¹ани → па¹н¹аг¹и → пе¹н¹аг¹и → пи¹н¹аг¹и → п¹ін¹аг¹и].

Національний склад сіл тепер практично однорідний – українці. У минулому тут у невеликій кількості проживали євреї та поляки. Євреї у переважній більшості загинули під час Другої світової війни, а поляки емігрували в Польщу. Ті представники національних меншин, що залишились, повністю асимілювались із місцевим населенням.

У селі розвинене гончарне ремесло, яке побутувало тут із невідомих часів (під час розкопок археологи знайшли гончарні вироби із III–IV ст. н. е.). У Наконечному I живе нині чудовий майстер-гончар Андрій Черкас. Його продукцію купує, мабуть, увесь Яворівський район. Так само ще зовсім донедавна процвітало писанкарство, виготовлення іграшок, ювелірних дерев’яних виробів. До 1939 р. у Наконечному I навіть діяв музей дерев’яної яворівської дитячої іграшки наконечнянського типу. А неповторна наконечнянська писанка взагалі відома на весь світ. Це один із видів яворівської писанки. Та сьогодні, на жаль, писанкарством займаються поодинокі майстри. Крім того, у Наконечному I плетуть кошики, виготовляють сита, решета, дерев’яні ложки тощо.

Ці ремесла занепадають. Якщо спитати будь-якого пересічного мешканця, яким є основний сучасний промысел населення, то кожен вам відкаже: [ґе¹нди¹л]. Наконечняки мають дуже тісні торгово-економічні зв’язки із сусідньою Польщею (до польсько-українського кордону всього якихось 12-13 км). Крім того, через обидва села проходить міжнародна автомагістраль, яку селяни називають [ас¹вал¹том], [гус¹тинце¹м]. На іншу ж сільську дорогу, яка є центральною, але піщаною, у Наконечному I кажуть [се¹ло].

Обидві дороги із заходу на схід ведуть до роздоріжжя між Яворовом і Наконечним. Воно зветься [Бе¹тонко¹йу], бо асфальтована дорога переходить у бетоновану, тобто

вимощену бетонними плитами. Сільські вулиці не мають назв, зате їх мають частини села, своєрідні мікрорайони, яких у Наконечному І чимало. Наприклад, одна із них зветься [Млиніска]. Назва свідчить про те, що колись у цій частині села був розташований млин. Із протилежного боку ближче до м. Яворова є [Забу^олоту^о]. Мабуть, відколи заснували Наконечне, ця місцевість завжди була заболоченою. За Заболотом розташована Гірка – трохи підвищена місцевість, центр Наконечного І. Тут є середня школа, а навпроти – дерев'яна церква Успення Пресвятої Богородиці, яка до 1939 р. була греко-католицькою, в радянські часи стала православною, а ось уже, мабуть, із десятиліття, є автокефальним православним храмом. Недалеко від школи і церкви (через якихось 50 м) також у центрі села розташований кооператив продовольчих товарів і предметів першої необхідності “Верес”. Біля магазину на роздоріжжі між центральною дорогою “силом” і автомагістраллю наконечняки збудували пам'ятний хрест на честь незалежності України.

Крім перелічених об'єктів, на Гірці по той бік автотраси є ще й швейний цех “Оксана”, який називають [ш'пул'ко'йу], дитячий садок “Ромашка”, будинок “Просвіти”, клуб, у приміщенні якого діють бібліотека [б'ібл'оти'ка] і пошта.

Далі частина села після Гірки – Загора [Загу^ора]. Тут розташована ферма власника кооперативу “Верес” О.Кунанця. Фірма “Верес” оперує земельними наділами, які колись належали колгоспу.

Частина села Загумінки [Загу^м'інк'и] ще донедавна була кутом, адже “загуменками” чи “загумінками” по селах називають кілька якихось дворів, розташованих трохи віддаленіше від основної маси осель. Наконечне розбудовується із кожним роком так, що тепер у ньому й кутів нема.

Є ще й досі майже незаселена одна місцина. Це узбережжя річки Шкло. Найстарше покоління називає його [Мо^унасти'рису^о]. Монастир стояв на болотистому ґрунті, який через часті річкові повені перетворився на трясовину. Святиня провалилася в безодню. Легенда оповідає про рибалку, вудка якого зачепилася за хрест – маківку потонулої церкви. Бідолаха про те не знав. Довго намучившись із уловом, почав клясти. Пізніше побачив хрест, що ледь-ледь виглядав із води. Надумав попросити помочі у Бога, та вже було пізно: через прокльони все лише загуркотіло і пішло на дно.

За річкою Шкло, на березі якої стояв монастир, лежить мальовниче село Поруденко [По^уру'денко]. Крім Поруденка, Наконечне має ще інших сусідів – села Роснівку, Чернильву Яворівського району Львівської області та м. Яворів.

Говірка села Наконечного І має низку фонетичних, морфологічних, синтаксичних, лексичних особливостей.

Фонетичні особливості говірки:

- 1) дорсально-палатальна вимова приголосних звуків: [с^и'і'даі], [ц^в'і'т];
- 2) поширені протетичні приголосні [й], [л], [в]: [лу^о'тава] – (отава), [лап'но] – (вапно), [Йірка] – (Ірка), [л'воку] – (око), [ву'сика] – (осика);
- 3) сильне укання, тобто [о] в ненаголошеній позиції переходить в [у]: [зу'зул'а], [ку'гут], [тату], [ву'ни];
- 4) оглушення дзвінких приголосних у кінці слів і перед глухими приголосними: [фт'ік], [зарас];
- 5) ствердіння приголосних у суфіксах -ськ-, -цьк-: [мли'ніска], [вус'к'іі];
- 6) вживання -ейк-, -ойк-, -есейк- замість -еньк-, -оньк-, -есеньк-: [б'ілей'іі], [д'іту'к'и];
- 7) ствердіння [т'] у формах першої особи однини і третьої особи множини, а також у другій особі множини наказового способу: [л'ходит], [ви'дуд], [ру'б'іт], [сп'іт];
- 8) ствердіння [ц'] у суфіксі -ець тільки у формі називного відмінка одн.: [х'лопиц], [н'імиц];
- 9) поширені звукосполуки [х'и^е], [к'и^е]: [х'и^етриї], [к'и^енути].

Морфологічні особливості:

- 1) іменники з колишніми основами на * -а, *-ја в орудному відмінку однини мають закінчення -ом, -ем, рідше -оу, -еу: [ру¹ком], [зи^см¹лем], [ру¹коу], [зи^см¹леу];
- 2) подекуди трапляється вживання давнього закінчення двоїни: [ру¹кама], [пу¹л'ема] (полями);
- 3) форми другої особи однини наказового способу дієслів із утраченим особовим закінченням: [бер'];
- 4) прислівники із суфіксами -і-, -у-: [файн'і], [малу], [бу¹гату];
- 5) усічені форми кличного відмінка імен людей: [Ук¹сан'], [Ромк], [Ма¹рус"], [Ми¹кол'], [На¹тал'];
- 6) наявність енклітичних форм займенників у давальному і місцевому відмінках: [на ти г¹рушку], [вуз¹м'іт си пу йапкуви].

Синтаксичні особливості:

- 1) поширення сполучника жи (жу) в значенні що: [в'ін при¹н'іс то/ жу ти га¹дала];
- 2) використання сполучника жибис (жубис) в значенні щоб: [а жибис на воч'і ни^с вид'іла];
- 3) частка ся (сі) не має усталеного місця: [йа с"і ї¹мила];
- 4) уживання прийменника без у значенні через: [бис хату], [биз^с л'іту].

Отже, аналіз фонетичних та морфологічних особливостей говірки села Наконечного дає підстави стверджувати, що вона має наддністрянські та надсянські діалектні риси, а тому належить до перехідних говірок від наддністрянських до надсянських галицько-буковинської групи говорів південно-західного наріччя української мови.

Оформлення питальника

Сімейні звичаї та обряди
Лексика весільного обряду

1. [с¹ватан'е];
2. [пуслан'ц'і];
3. [ухо¹пи¹ гарбу¹за];
4. [уг¹л'адини];

Зразки запису діалектних текстів, записаних фонетичною транскрипцією

НАДСЯНСЬКІ ГОВІРКИ

с. Наконечне Перше

Яворівського району Львівської області

Село Наконечне Перше розташоване за 5 км на південний захід від районного центру м. Яворова. Рік заснування – 1359. Кількість жителів – 1151. Площа – 214 га. Це назва поселення, яке виникло на околиці, тобто на кінці міста. Є інша версія походження назви села. Кажуть, що тут була кузня, у якій виготовляли наконечники для стріл і списів. Першим село стало значно пізніше, коли на захід від нього виникло поселення теж із назвою Наконечне.

Правдоподібною є легенда про заснування Наконечного Другого. Оповідать, що польовою дорогою, яка проходить за 2 км на північ паралельно до Наконечного Першого проходили козацько-татарські війська на Люблін і Варшаву під час визвольної війни

1648–1654 рр. під проводом Б. Хмельницького. Деякі із хворих та поранених вояків залишилися на лікування, а відтак тут осіли.

У цих селах розвинене гончарне ремесло, писанкарство. До 1939 р. у Наконечному Першому діяв музей дерев'яної яворівської дитячої іграшки наконечнянського типу.

У Наконечному Першому є дерев'яна церква Успення Пресвятої Богородиці, середня школа, магазини.

Біля села Наконечного Другого збереглися сліди раннього слов'янського поселення черняхівської культури (III–V ст. до н. е.).

Інформатор Мельник Іван Степанович, 1923 р. н., освіта 7 кл.

Спогади про війну

Ї де^віт^{на}їц^іт^ім роц^і вибухла зно^ў в^іїна / і ре^во^луц^ія с^тала // то^у х^тіли України / ту х^тіли Пол^ско^уїї // триста по^лак^ії на кон^ух насту^пили на Йаво^рїю / а ў Йаво^ро^ви на цвинта^ри руск^ім по^ме^тали йіх аўто^матами / ма^їже^н ўс^іх по^били по^лак^ії / ўс^іх / но^у / іден дес^і ўт^ік / по^лема ўт^ік / а р^ешта ўс^о // т^ашко б^ило б^ижити / д^луже^н ве^лик^і по^датк^іе б^или / за д^уму^ве / ма^ў іс^і лишку / м^иску / ўс^о / то нази^вали рухо^лмос^ці / пла^ти / гу^сїї / ку^рїї / но х^іба дв^і / три три^{ма}ў / то ўс^о по^датк^іе плат^или / а по^датк^іе год^і б^ило витримати // ў три^ціт^і де^нїят^ім Пол^ска пруг^рала с^коро^у // за р^ік ми^ене ўз^али до^у в^іїска / за^везли нас ў Мо^лдав^ію / б^угато нас х^лопц^ії // туди так с^і ни жи^нили / йак ти^перка / ма^ў дв^аїц^іт^і с^ім / т^рїїц^іт^і л^іт / м^іх с^і жи^нити / а дв^аїц^іт^і п^йат / то^у то б^ила мало^летка // так ми пруж^ивали / зар^іп^ку н^іг^де н^і б^ило / ше там хто ру^бїю ў нас на Нако^лечні / ру^шата ру^били / йід^ні ру^шата / д^руг^і о^упал^кіе / ў д^руг^ім Нако^лечнім по^ллуп^ис^ка / то так^е шо^у на в^із^к кла^ў / до^ўг^е б^ило / з ло^зини пл^лели / то на в^із^к к^лали / с^ідало і до^у м^іста йіз^дили / так пруж^ивали // вибухла в^іїна н^імецко / пол^ска / гал^лоп про^уг^раў пол^ак^і в^іїну // насту^пили н^імц^і // н^імц^і ми^не ў соро^ук перш^ім роц^і заб^рали до в^іїска / у Му^лдав^ію // ру^били смо л^оу^тн^іско но^ве / і ў соро^ук перш^ім роц^і / ў н^ід^іл^у пам^ітайу / но ни з^наю йа^ку / з^даїе^сі / ў липни б^ило то / ар^ед^ром наш ў Мо^лдов^ії збо^мбили / ми с^і пи^ет^аїе^м с^воїх ко^манд^ір^ії / шо то йе? / а нам пув^іли / то руск^і // ми ўс^і на Ду^наїск^і зал^ії п^ішли с^і куп^ати / би^ў вих^ід^ний ден^і / ў н^ід^іл^у // надле^тіли н^імецк^і само^лоти / і аўто^мато^м по^луд^{ом} / по^у нас / ми ўс^і пу^тїкали ў вино^град^і / пу^хуваліс^і / але^н б^угато б^ило і ран^ених / бо^у с^іїа^ў аўто^мато^м / то^у так на^дармо аўто^мато^м не^н с^іїа^ў // ми ка^же^м / шо йест? / а ўни нам ў пу^лудни пув^іли / во^їна / во^їна // но ку^рат ў сам во^лб^ід^іт н^іх^то бу^їа^ўс^і їти / п^ішли па^ру х^лопц^ії з ве^драми / йід^ні ху^пили во^лб^ід^іт / а д^руг^і / бомба ўпала ў ко^лт^{ол} / і ўс^о // н^іма шо во^лб^ідати / во^лтак б^ило // б^или смо ў тих бо^їях с^ім ден^і / за с^ім ден^і наш батал^іон заїшо^ў на р^іку Уман^і / ши^рока р^іка // о^так йа про^ужи^ва^ў ў в^іїні // а йуш дал^і нас пуса^дили на пот^ах / да^ваї дал^і / заїхали смо ў Рак^ії / йак^т ду Во^лдеси / Рак^іїка / а там труп^ії / йак^т за^чели бо^мбити / л^уди пу дру^тах вис^іт не^жи^ви / ми здо^їмали л^удїї з дро^тїї / с^ерце с^і к^райало // заїшли смо п^іт Во^лдесу / Тат^іїска б^ила с^таци^я / там йак ў сам во^гзал ўд^ари^{ло} / а л^удїї по^ўно б^ило // т^ашко б^ило нам жи^ти // заїшли смо до^у Во^лдеси / на во^бо^рону с^тали / три^мали два м^іс^іц^і на во^бо^рон^і // за два м^іс^іц^і ми м^іну^вали скла^ди / нав^іт і зб^іж^е / ўс^о м^іну^вали / палили бе^нзино^м во^бли^вали / так то ўс^о го^лр^іло / бо ни да^мо герман^ови заб^рати / а л^уди з голо^уду т^инули / по^лмежи нас ішли д^іти ма^ли так^і / про^усили ку^сок хл^еба / да^їте хл^іпц^і / да^їте хл^іпц^і // а ми са^ми ма^ли / і то мус^ії в^ідир^вати і д^ітин^і дати // заїшли смо до^у Мико^ллай^іва / ішли смо п^ішк^і / на р^іку Бух заїшли / там с^тали / бу^ў веч^ір / а н^іме^ц бо^мбит пе^ре^праву / а йіден склад^т бу^ў по^рож^ний / ўс^о в^іїско по^лїгало / но т^іл^ко оф^іцери с^лужбу три^мали / ран^о ўс^тали / да^ваї дал^і т^ікати // заїшли смо до^у Ро^ус^това / там в^іїска та^кого^у б^ило / танк^іе / п^іхота / би^ў д^луже^н ве^лик^ії б^ії / но н^іме^ц пе^ре^пм^іх / і

руск'і / і н'імецк'і по'уго'р'іли / по' кро'в'і ху'дили смо / йак по' во'д'і // заїшли смо ў Крим / зиму пе'ре'т'ігнули / по' т'рупах ми пе'ре'ху'дили р'іку / о'так / ди'тино / 'било // по' в'і'н'і йа іше три рок'і про'ру'биў ў шахт'і / т'ашко 'било // ми'не зат'римали / ни х'т'іли пус'тити ми'не / мав' ім руско'го до'бро'го то'вариш'е / а то'вариш 'каже" / йаг би ти з до'му лист д'істаў / ти би по'й'іхаў до'дом // ку'рат ми 'нин'і гу'воримо / а на д'ругий ден' до' мене" п'іс'мо приїшло / йа ду'дом п'іслаў і до' мене" приїшло // ми'не с'і пи'тайут 'мама с 'татом / чи ти йе 'су'е'ний / чи шо / жи ти на У'рал'і зис'таў? / йа 'пишу / йа ни йе 'су'е'ний / 'але" зат'римали на ро'боту / так йа про'ро'биў три 'рок'и / і зноў ми'не ни 'хочут пус'тити / напи'саў йа до' Мо'ск'ви / 'мама ста'ра / 'тато' с'тарий / не" 'майут с 'ким 'жити // з Мо'ск'ви приїшло / то'гу чо'ло'в'іка в'ітпус'тити до'дому / і йа приїхаў до'дом // ў'со по'уго'р'іло / а йа 'б'ідний 'сиро'та / 'тато ўмер / 'мама ў'мерла / а йа ни маў 'нав'іт' де го'ло'ви прикло'вити / во'жи'є'ний йа с'і / во'жи'є'нийс'і // на'стаў ко'л'госп / йа ў ко'л'госп'і ро'биў / ко'л'госп ми'не по'рату'ваў / 'хату' м по'с'тавиў / 'потім са'раїчик по'с'тавиў / д'іти' м п'ідго'ду'ваў // син 'вимуруваў с'таїн'у / 'кухн'у / так йа про'жи'є'вайу до'нин'і / 'видиш / то ў'со на 'моїх пле'чох / штука'турка / йа сам штука'туриў // йак ве'р'нуўс'і / ни маў де 'жити / 'бив' ім ў 'б'рата / брат ми'не 'вигнаў / п'ішов' ім до' се'с'три / се'с'тра до'бра 'била / но се'с'три чо'ло'в'ік ни'з'далиї биў / шо йа 'буду три'маў? / на'шо? / і йа так ду 'б'ідно'їи 'сиро'ти п'ішоў / ўна 'б'ідна 'била / н'і 'тата ни 'мала / н'і 'мама ни 'мала / но 'мала ма'лен'ку се'с'тричку // йа с'і до' тойі с'таршо'їи во'же'є'ний / і так' ім с'і пу'мале'н'ку дуруб'л'еў / о'так //

Записала Різник Ярослава

с. Плешевичі

Мостиського району Львівської області

Село Плешевичі, що підпорядковане сільраді с. Поповичі, розташоване за 20 км від райцентру і за 19 км від залізничної станції Мостиська Друга. Кількість жителів – 193. Площа – 141,4 га.

Інформатор Процак Микола Іванович, 1926 р. н., освіта 6 кл.

Мікротопоніми села Поповичі

ти'пер 'хочу руска'зати іше про се'є'ло По'пови'є'ч'і іс'тор'ію / за то / шо' ву'но так'е ве'є'лик'е с'тало / 'хочу ска'зати за Ма'рушку // йе о'у'ден к'і'є'ц Де'ў'їати'є'ч'і / а д'ругий Ма'рушка // ку'лис" даў'но / йак та'тари на'падали / ішли та'тари ту'ди'ка / за'би'є'рали ху'добу / за'би'є'рали з'б'іж'є і пе'ре'є'важно' му'лу'дих д'і'у'чат // так ву'ни ішли / гет аш п'іт Кра'ково'м дес" 'були / так гу'вор'іт 'л'уди / с По'пови'є'ч 'л'уди ў'т'ікали ў 'лі'є'сы с ху'добо'їу / і дес" за о'у'дно'ї д'і'у'чи'є'но'ї та'тари ле'є'т'іли / дес" чи на ко'ни й'іхали // ву'на ў'т'ікала / ву'на ў'т'ікала ў 'лі'є'с / бо' там блис"ко бу'ї 'лі'є'с / 'але" ўже до' 'лі'є'са ву'на не" ўсп'іла / по'то'їму шо 'были й'і'ї ў'лапали / і ву'на шо? // там бу'ї так'її ста'вок ма'лен'к'її п'ід' 'лі'є'с'ом / і 'были 'вербы / і ву'на х'т'іла с"і за'ху'вати і ў'лі'зла ў 'вербу / а та 'верба 'була ста'ра / дуп'л'ана / дуп'ло 'мала / д'і'ру ў 'соб'і / і ву'на сху'валас"і / і ўни ху'дили к'ликали / Ма'рушка! / Ма'рушка! / за не'ї / по'то'їму нази'є'вайе'с"і Ма'рушка то'ї к'і'є'ц // ран'ше там 'була с'туд'н'а / 'вербы / і ма'лен'к'її ста'вок / ну' і по'то'їму то'їту 'вербу в'і'є'є'р за'ло'їмаў і най'шли 'кос"ц"і // там / пра'їда / ту Ма'рушку зна'їшли // по'то'їму там за'ч'є'ли с"і 'л'уди буду'вати / і так за'ч'є'ли за'се'є'латис"і гет аж" до' то'го'ї 'лі'є'су // та Ма'рушка 'була ў т'ї 'верб'і за'ду'ше'є'на / о / так і на'з'вали то'ї кра'ї се'є'ла / Ма'рушка / сам'і По'пови'є'ч'і йе 'цент'ір / а з о'у'дно'го'ї кра'їу йе Ма'рушка / а з д'руго'го Де'ў'їати'є'ч'і // ну По'пови'є'ч'і ти'є'рка ро'з'буду'валис" / там йєст млин / ш'кола во'с"ми'є'р'ічна / йєст л'і'карн'а / йе інте'є'рнат / така то іс'тор'іа с по'пови'є'ц"ко'го'ї се'є'ла //

Різдвяні свята

куліс" було ве"село / с"в'ата с"в'аткували ц"ілий рік // приєшло Ріство
с"омо"го" с"ічн'і // на п'ідлогу о"убо"уїаз"ково" клали су"лomu / на стіл клали с"іно" / до"
ве"чер'і о"убо"уїаз"ково" мус"іли з"ійісти си о"плато"к / називають т"іперка пр"оскур //
с"іли до" ве"чер'і / ўс"і пув"ічер'іли / зно"ва пуму"лилис"і // з д'ітеї / хто быў / зби"рали
лошк'і / виделка і ўйа"зали с"іно"м до"купи / на таку уста"нову / жи йаг" буде пасти"с"і ў"
поли ху"доба / жиби ху"доба не" л'італа / жиби ў"куп'і паслас"і // кул'адували // по"тому
при"ходи"с"і Но"вий рік / шти"рнайц"іто"го" с"ічн'і // на Но"вий рік ху"дили по" но"вому
л'іт'і / то називали / д'іти / пе"ре"важно" х"лопчик"и ху"дили та"тус"кати / і кри"чали //

та"тус" / ма"тус" /

пус"т'іт нас до" хати //

ми ў ко"ротк"их ко"жуш"ках /

нам холо"дно" по" но"ш"ках //

ну на"решт'і го"сподар в'іч"и"ниў і пус"тиў до" хати х"лопчик"іў // буде с"і добре"
го"спо"дарка вела / заху"дили / по"здо"ровили //

пума"гаї Б"іх на ш"ч"ес"т'е / на здо"ров'і /

на тої Но"вий рік /

жиб" вам с"і ро"дило

жи"то" / йак ко"пито" /

пше"ни"ц"і / йак рука"ви"ц"і /

о"вес / йак куд"латий пес /

куку"руза / йак па"луза /

гра"чка / йак па"чка //

пув"інчу"вали // а го"сподар о"убо"уїаз"ково" маў ў хат'і ў кути"ку б'іч' / ба"т'іх // йакшо
то"то сказали / в'ін браў тої ба"т'іх і по" но"гах / по" чо"бо"тах биў / а вуни мус"іли
заг"ир"зати / та йак кон'і / г'і: га: га:! / жиби кон'і здо"ровийе" были і фаїн'і // то було
дуже" ве"село" / пе"ре"важно" д'іт'ам // так че"кали тих с"в'ат // на Йар"дан" несли
с"в'ічену воду / о // по"мили чо"ло / випили со"б'і тойї ву"ди / по"мили голо"ву / ну"
і"решта тр"ошка со"б'і нал'аў ў фл"аш"чину / жиби ц"ілий рік збе"р'ігалас"і на ўс"ак"ий
ви"падо"к // а на р"ешту / шо зо"сталас"і / брали мук"и і ро"били та"койе" р'ідон"ко"уїе"
т'істо і ро"били хрести"к'і на с"т'інах // по"чи"нали зи"сходу / на ўс"і штири сторо"ни /
ро"били хрести"к'і ў кожд'ій к'імнат'і і ў с"ін'ах / о // а йак руск'і при"шли / то ўс"о
зане"хало"с"і // воду с"в'ітили коло" церкви / л'уди йшли по" ту с"в'ічену воду / кс"он"в"
в'ітп"равиў / по"тому йшли до"дому / ро"били таку це"ре"мон'ію / та"к"ий звичаї буў //

Великодні свята

на ве"ли"код"н'ійі с"в'ета тоже" с"в'ітили паску ў суботу // на Ве"лигден"
по"о"б'ідали / то с"і зач"ело зарас с че"тве"р"га // ў че"т"вер' малийе" д'іти мали та"к"ийе"
кала"т"алк'і по"робле"ні / бус"к'і ў нас то називають / та"к'і бус"к'і / калат / калат / калат ў
че"т"вер' // ў п'іетни"ц"у ўже йак плашче"ни"ц"у вит'ігнули / була та"ка по"ста"нова / жи
брали хло"пак"іў / ш"іс"т" чи в'іс"ім / брали та"к"ийе" мунд'іри во"уїен"ийе" / шабл'і / і
сто"йала варта / жи"ва варта / ў но"гах і ў го"лов'і / по"уїе"дному чо"лов'іку /
по"уїе"дному воїну // тре" було" висто"уїати дв'і гудин'і / н'ічо"го" не мрукати // н'ічо"го"
т'іл"к"и" сто"уїати // по"тому за дв'і го"дин'і при"хо"дила зм'іна / ко"манду"ючи там
крикнуў / зара п'ідтм'ін'али / двох п'ішло на йіхн'е м'ісце / таг бис ўс"і с"в'ета було" // а
п'ідт" церкво"уїу ўден' / Ве"лигден" / перший ден' тоже" кликали галаг"іўк"и" // д'іўч"ета
с"п'івали / а хло"пц"і ро"били та"к'і п'іра"м'іди / вв'іни"ц"і називали ў" нас // в'іс"ім
хло"пак"іў за реме"на / по"лапали"с"а за карк"и" рука"ми / штири хло"пак"и" на"верха
вил'ізли / потім іше на"верха та"ких мал"ен"к"их два / шоб" т'ага"ру не" було" ве"лико"го" /
і зро"били таку п'іра"м'іду // потім хо"дили кру"гом церкви і с"п'івали / Хри"стос
во"скрес" // то ўже д'іти на то че"кали / то було" весе"ло / дуже" весе"ло було" / о / а
д'іўч"ета с"п'івали галаг"іўк"и" //

Зелені свята

на зе^нлені с^в’ета паруб^к’и з д’ї^чками ви^брали м’ісц^е / нап^риклад^т ў^ч’поли / йак пасли ху^добу // о^дно м’ісц^е не^н рухали / ага / то буде^нм запуш^чали со^уб’і траву на зе^нленій с^в’ета // то називали на Зе^нле^ніюку / там не^н гунили пасти / трава шоб^п п’ідро^сла трошк’і // і по^утому купали ў^ч’земл’у кругло^уйе^і тако^іе / таку^у йа^му / йак^рас на ко^ул’іна / жиби л’у^дина с^іла со^уб’і на земл’у / а но^ги зап^хала у то^уту йа^му // викупали с^ходи / і тими с^ход^тками заху^дили до^у с^поду / до^у тойі йа^ми // а нап^роти тих с^ходо^ук зру^били хрест // м’іс^тіц^т / з^в’ізи / о тако^іе / то по^вік^райували на трав’і / до^у того^у іше ў^бі^ерали зе^нленим / брали липу / л’іш^чину / ўс^о до^уў^чола ў^брали // так трошка дал’ше в’іт того^у / жиби не^н зава^жало / йак с^ідали / ўс^о май^іли / ну і там при^ену^сили з до^му ўс^о / шо треба / йа^йчка / сыр / масло^у / ўс^ак’і нап^итк’і / густилис^і // то було^у дуже^н весе^ло / спраў^лали Зе^нле^ніюку // д^ругий раз^е Петра при^еходит / Пе^нт^р’іюка / тоже^н ви^бі^ерали таку са^му д’і^ланку / але^н ўже не^н к^руглу / йаг зе^нле^ніюка / а пе^нт^р’іюка ўже була на к^вадрат / квад^ратна / і то са^мойе / но^ги жиби були ў зе^мли / жиби со^уб’і с^іў / і тоже^н о^уб^майували до^уў^чола зе^нленим / потім тоже^н с^і густили на то^му / пе^ре^нважно мо^ло^ут’ / старийе^н і / пасту^хи^і / кут^рийе^і ў^ч’поли пасли / паруб^к’и / д’ї^чата / лу^били тако^іе ви^еруб^лати / то було^у дуже^н весе^ло / зарас то^го^у не^нма / ўс^о зане^нпало^у //

Записала Касіян Галина

НАДДНІСТРЯНСЬКІ ГОВІРКИ

с. Надичі

Жовківського району Львівської області

Село Надичі розташоване за 13 км від райцентру м. Жовкви і за 3 км від залізничної станції Куликів на лінії Львів-Рава-Руська. Перша писемна згадка – 1493 р. Кількість жителів – 372. Площа – 91 га. Сільраді, що міститься в згаданому селі, підпорядковані населені пункти Виднів, Гребінці, Звертів, Кошелів, Нове Село, Стронятин, Сулимів.

У селі є школа, бібліотека, магазин.

Інформатор Цеприк Ганна Василівна, 1922 р. н., освіта 4 кл.

Різдвяні свята

на Р’ізд^во / йаг ми бу^ли д’і^ти / ўже го^унили / че^нкали / не^н мо^угли до^уче^нкатис^і // а ўже на са^мій С^в’ітій в^еч’ір / на першій / шесто^уго^у с’ічн’і / то^у баба / ма^ма ўже ўста^вали ра^несе^н’н^ко / го^утували два^наїц’іт’ страў / йісти не^н дали // тре було^у пости^ети ц’ілий ден’ // в^ече^нром / з’ірка на неб’і зас’і^йала / ўже ішли с’і^дати до^у ве^нчер’і / по^ус’ідали до^у ве^нчер’і // ба^т’ко^у при^ено^усиў со^улому / д’і^дух / п’із^н’іше ўже ми по^ус’ідали до^у ве^нчер’і / по^уве^нчер’іли / ку^л’ідували // ку^л’ідни^ек’іе / пре^нхо^удили по^уп’ід^т в’ікна / хло^пці / ви^ено^усили йа^блука / го^ур’іх’и / грош’і / пампуш^к’и / ви^ено^усили йім над^вір // С^в’ітій в^еч’ір пе^ре^нішоў / а то^уди ўно^учи / перша чи д^руга / ча^сом п’ята / ўже ішли до^у ц^ерк^ви / на са^ме Р’ізд^во // йак то було^у ве^нсело / а на^роду! / ку^л’ідували ў ц^ерк^ві / в’іт^прави^ело^ус’і / то було^у йак’их ш^тири го^удин’і // потім йак при^ехо^удили до^у до^му зноў с’і^дали до^у с^толу / с’і^нідали / во^уб’ідали / ку^л’ідували / три д^ни с^в’ат с^в’аткували // ко^улис’ та^г’ гу^р’іж’іе не^н пи^ли / йак ти^пер / на са^мій пи^рет час^ник зуб^ц’ами йіли / а то^уд’і се^нлед^тці^і були / ва^рени^ек’и / гу^луп^ц’і / ку^т’а / су^ше^нні груш^к’іе / йа^блука ва^рен’і / гри^би / борш^ч / мало бу^ти два^наїц’іт’ страў / пампу^х’іе / за^виван^ц’і / то було^у на ве^нчеру // а ўже на с^в’ата / то ўже м’яс^не було^у // на д^ругий С^в’ітій в^еч’ір так са^мо гу^тували / йаг на першій / т’і^лко ц’ілий ден’ не^н пости^ели / пи^ли во^удиц’у / пере^дт

о^уб'ідо^ум / чи ко^ули / і то^уди ўже можна було с^і найісти // по^у ве^чер'і ху^дили
шче^ндру^вати д'і^учата поп'ід^т в'ікна / а ў^рано^у / дос^в'іта ішли до^у церкви / воду
с^в'ітили / на р'іку ху^дили / рубили хрест з леду і с^в'ітили воду на р'іц'і / то^уди
при^сішли до^удому ўже б^рали во^удиц^у і кру^пили / кру^пидло^у ў руку і ўс^о о^убкру^пили / і
го^урот / і сат //

Великодні свята

на Вербну не^нд'іл'у ішли до^у церкви // іе так'і це^ркви / жи не^нсут с^во^уйі ті
кв'ітк'іе // а іе так'і це^ркви / шо там п'іде пала^мар' на с^іно^ужет' / на^р'іже / по^ус^в'іте /
а л'уди ідут до^у мирван'а // а в'ін ко^ждо^уму да^йе // то назі^евайес^і К^в'ітна не^нд'іл'а / то
іе ло^уза така с^так'іми бас^ками // на К^в'ітну не^нд'іл'у ўже ўс^і ішли до^у церкви / і
старе / і мале / ішли // і ўже в'ітп^раві^ело^ус^і / і та^г в'ідбу^лос^і // потім ўже ў
Ве^ли^екодні ч^ет^вер ст^рас^т' с^і п^раві^ела // л'уди ішли в^ече^ро^ум / там ўже ст^рас^т' /
два^найц'іт' іе^нвангел'ійі // такош ўс^і л'уди ішли на ст^рас^т' // то зак'ін^чило^ус^і
ўно^учи // ў п'іятні^ц'у ўже р^ано^у плашче^ниц'і // Ісус Хри^ес^тос по^умер // ішли л'уди /
так само^у п'іст / в'ітп^раві^ело^ус^і // вине^сли плашче^ниц'у / по^уло^ужили на пре^стол'і /
ц"іл^ували / до^удому ішли // так само строгі п'іст // а ў суботу ўже пе^нкли п^аску // ми
пе^нкли ў нашо^уму се^нл'і ў че^твер / бо^у ў нас церкви не^нма / то ми но^усили с^в'ітати ўже
ў суботу п^аску // і ўже гутували^сі до^у Ве^ли^екод^н'і ц"ілий ден' // а на Ве^ли^где^н' ўже
ўста^вали так само^у / ше до^уран'е далеко^у було^у / ішли до^у церкви / п^раві^ело^ус^і до^уго //
при^сішли до^удому / по^ус^н'ідали / то^уди ўже ішли на гай^іўк'іе п'іт церкву / баві^ели^с'і
гай^іўк'іе / а по^у о^уб'ід'і ўже на цвин^тар / за по^умерших му^лилис^і / і так с^в'ата
пе^ре^нішли //

Забави на Андрія

на Андр'іа ху^дили на в'ікна сипати лен / ми с^і'італи по^у в'ікнах і с^п'івали //
Андр'іу / Андр'іу /
іа на тебе^н лен с^і'іу /
димко^уйу во^улочу /
бо^у іа замуж^ш іти хочу //
с^і'італи / п'ішли хата ў хату / ц"іле^н се^нло пе^ре^нішли / пе^ре^нітали / набрали ў
к'іе^нше^нні л^ену і с^і'італи // іой! / іа^г ід^ного^у разу за нами баба така стара г^нала // ми
по^ут'ікали / аж^ш ў ко^умору нас по^ухо^ували / ка^зала / жи ми іі в'ікно збили // то була
п^ол'ка // а ми п'ішли до^у нейі / а во^уна / видно^у / не^н х^т'іла / г^нала за нами // а на
Андр'іа то^у ше ху^дили ду^рогу сипали // іак ху^диў х^лопец^у до^у д'і^учи^ни / а ку^лис^н ми
т^ерли кунуп^л'і / те^рм'іт'е так'е було^у / або тра^чин'е б^рали // і так в'ід^т тойі хати то^го^у
х^лопц'е висипали те^рм'іт'е до^у хати тойі д'і^учи^ни //

Збитки на Івана

на Івана х^лопц'і ро^убили так'і чучала / ро^убили чисто^у іак чо^уло^ув'ік / і д'і^учатам
на стр'іху с^таві^ели // р^ано^у ўс^тали / див'іц^с'і / Іван си^едит на стр'іс'і / д'і^ук'іе скоро^у
ўста^вали / тої во / іа рас ўс^тала ўдос^в'іта / ди^ул'ус^і ў в'ікно брама о^утв^оре^нна // тато^у
нако^усили ко^н'ушини ко^уровам / то на воз^і було / а не^нма в^оза надво^р'і // іа ўс^тала /
п'ішла по^уди^евилас^і / а в'із^с ў р'іц'і // ту во була р'іка // в'із^с пу^стили ў р'іку // то так
по^ужартували // іа п'іг^нала / тато^у с^пали ў шоп'і на с^і'ін'і / тату! ху^д'іт! / в^оза не^нма
надво^р'і // тато^у за^пр'ігли кон'і / кон'і так р'ікою ійхали / і аш там коло^у при^с'ілка
вийхали і зайхали до^удому //

Храмовий празник

на Ми^еко^улайа ў нас буў празник // ў нас ў кап^лиц["]і с["]і п^равило // т^лі^ко на^ро^ду
було / а бу^ли жи^ди / ко^жд^і ма^ў с^то^ли^к / шос["] про^уда^ва^ў / то^у х^рес^ти^ек["]и^е / то^у
ме^нте^ли^ек["]и^е / то^у цу^к'ерк["]и^е / ўс["]о про^уда^вали та^г' до^уро^гу^йу // а ми ху^дили до^у
кап^ли^ечк["]и^і на с^луж^бу Бо^жу // потім з^ним^к'и^е ру^били / потім ху^дили на тан["]ц["]і до^у
Гре["]бениц // ў Гре["]бен["]ц["]ах му^зи^ека бу^ла / просто^у се^ре["]д["]т села тан["]ц["]у^лвали // і ми так
п["]ішли / гет ди^евил^ес["]і // ми ше ма^лі бу^ли / ди^евил^ес["]і / так п^разник пе^ре["]ішо^ў /
Ми^еко^улайа //

Весілля

на ве["]с["]іл["]а то^у хло^пе["]ц по^уси^ела^ў старо^ус["]ті^ў // до^уго^уво^урили["]і на й^ак["]и^й ден["]
с["]таро^усти // при["]ішо^ў / ўз["]а^ў два чо^уло^ув["]ік["]и^е і сам мо^уло^уд["]и["] // при["]ішо^ў с["]таро^уста /
по^ус["]тави["]ели го^ур["]і["]к["]и^е / заку^лили і п["]ішли до^у к["]с["]он["]Ва / до^у с["]в["]аш["]чен["]ика на
за^по^ув["]іди // ў не["]д["]іл["]у с["]в["]аш["]чен["]ик ви^го^уло^уси["]ў о^по^ув["]ід["] // й["]д["]ну не["]д["]іл["]у / д["]ругу /
т["]рету / три о^по^ув["]ід["]і // ўже ве["]с["]іл["]а / ну на ве["]с["]іл["]а го^уту["]вали["]с["]і / дру["]ш["]к["]и^е / дру["]ж["]би //
а при["]іха^ў мо^уло^уд["]и["] до^у мо^уло^удо["]йі ўже з д["]руго["]го се["]ла / то["]ди х["]ло["]п["]ц["]і че["]ка["]ли на
не["]го // ўже зро["]били ро["]у["]гатку та["]ку / зро["]били б["]раму // а то["]ди ўже ви["]ма["]гали ў не["]го
в["]и["]куп // да["]ва["]і дес["]т["]іт["] л["]і["]т["]р["]і["]ў го^ур["]і["]к["]и^е / чи п["]ят["] чи ск["]іл["]ко там / по["]го["]у["]дили["]с["]і / в["]ін да["]ў
го^ур["]і["]к["]у // то["]ди пу["]стили й["]іго / то["]і["]во // п["]іс["]л["]а ш["]л["]убу до^у ц["]ерк["]ви п["]ішли /
в["]ін["]чали["]с["]і / а ўже п["]іс["]л["]а в["]ін["]чан["]е при["]хо["]у["]дили / го["]у["]стили["]с["]і / с["]п["]і["]вали // в["]еч["]ір
мо^уло^удим да["]ру["]вали / хто шо м["]іх // і то["]ди за["]би["]ра["]ў д["]і["]ўчи["]ену на д["]руге се["]ло / і ўс["]о //
й["]а["]к ше мо^уло^уда ма["]ла й["]ти до^у ш["]л["]убу в["]ін["]чати["]с["]і / то ў["]на к["]лан["]алас["]і і с["]п["]і["]вали //

по["]у["]кло["]нис["]і / д["]і["]ўчи["]енон["]ко / іш["]че["] рас /

по["]у["]кло["]нис["]і с["]во["]йі мам["]і зи["]сто["] рас /

до["]ўго т["]во["]я мат["]іно["]н["]ка че["]ка["]ла /

за["]к с["]і т["]во["]го["] по["]у["]кло["]нен["]ка д["]і["]ж["]дала //

ну то["] мам["]і / потім ба["]т["]ко["]у["]ви / се["]с["]т["]р["]і / по["]ўто["]р["]ало["]с["]і / с["]п["]і["]вали // в["]и["]шла над["]в["]ір /
в["]иве["]ли й["]йі / то["]ди во["]ди["]це["]й["]у по["]у["]кро["]пи["]ли і с["]п["]і["]вали //

кро["]пи нас / мат["]іно["]н["]ко / с["]в["]а["]чено["]й["]у во["]до["]й["]у /

с["]в["]а["]чено["]й["]у во["]до["]й["]у / п["]ра["]во["]й["]у ру["]че["]н["]кой["]у /

д["]обро["]й["]у до["]ле["]н["]кой["]у //

і п["]ішли на в["]ін["]чан["]е // а ше й["]а["]г["] й["]йі ў["]би["]ра["]ли ў х["]ат["]і / во["]на си["]д["]іла на ст["]іл["]ци чи на
к["]р["]сл["]і / то с["]п["]і["]вали й["]йі ў["]с["]ак["]і п["]іс["]н["]і // во["]на і пла["]кала не["]рас / ў["]с["]ак["]і п["]іс["]н["]і
с["]п["]і["]вали //

на на["]ш["]ім по["]д["]в["]ір["]у зе["]ле["]наста сос["]на /

спо["]га["]да["]й / д["]і["]ўчи["]но / при к["]ім ти ви["]ер["]осла //

при сво["]йім ба["]т["]ей["]ку / при сво["]йі ма["]т["]ін["]ц["]і /

спо["]га["]да["]й / д["]і["]ўчи["]но / й["]а["]к то д["]обре д["]і["]ўц["]і //

з нашо["]го п["]уд["]в["]ір["]йі ле["]т["]іли ка["]чата /

к["]рас["]ні["]й то["]і в["]іно["]чо["]к / сп["]лели го["]у д["]і["]ўчата //

ні["]н["]і й["]іго сп["]лели / а за["]ўтра зи["]ўйане /

спо["]га["]да["]й / д["]і["]ўчи["]но / с["]ким до["]у ш["]л["]убу с["]тане["]ш //

й["]а["]г["] буд["]еш ста["]вати / буд["]еш при["]с["]а["]гати /

ш["]чо["]на["]й["]к["]раш["]ч["]і ц["]в["]іти буд["]ут["] т["]а спа["]дати //

й["]а["]к во["]ни т["]а спа["]дут / то не["] по["]з["]би["]райе["]ш /

са["]ма си / д["]і["]ўчи["]но / дол["]і не["] ў["]га["]да["]йе["]ш //

Підведення підсумків практики

Після завершення практики студенти складають диференційований залік. До визначеного терміну вони повинні подати керівникові відповідні матеріали, зразки оформлення яких наведено вище. Під час захисту діалектологічної практики кожен студент повинен доповісти про виконання усіх передбачених завдань, зосередивши увагу насамперед на характеристиці говірки обстежуваного населеного пункту та зібраної там лексики. Виступ перед іншими студентами групи (в присутності керівника) повинен тривати 10 хв.

Студента, що не виконав програму практики й отримав незадовільну оцінку під час складання заліку, скеровують на практику повторно.

Керівник практики інформує керівництво вишу про місце й терміни її проведення, склад студентів, стан охорони праці та інших організаційних питань.